ZYGMUNT LASOCKI

DOSTOJNICY I URZĘDNICY ZIEMI DOBRZYŃSKIEJ W XIV I XV WIEKU

WARSZAWA
POLSKIE TOWARZYSTWO HERALDYCZNE
1934

ZYGMUNT LASOCKI

DOSTOJNICY I URZĘDNICY ZIEMI DOBRZYŃSKIEJ W XIV I XV WIEKU

WARSZAWA
POLSKIE TOWARZYSTWO HERALDYCZNE
1934

Osobne odbicie z „Miesięcznika Heraldycznego"
Rok XIII. Nr. 3, 4, 9, 10.

Druk L. Nowaka, Warszawa, Warecka 12, tel. 244-99.

Nad potrzebą opracowania dokładnego spisu dygnitarzy i urzędników polskich wieków średnich rozwodzić się nie będę. Stwierdzili ją niejednokrotnie wybitni nasi historycy, m. in. profesorowie Balzer, Kutrzeba, Semkowicz. Dawniejsze prace w tym przedmiocie, Niesieckiego, Lelewela i t. d. są przeważnie niedokładne, a częstokroć błędne. Z nowszych, posiadamy tylko wzorowe dzieło Fedorowicza, obejmujące dostojników i urzędników świeckich województwa krakowskiego, tudzież kilka mniejszych opracowań opartych na źródłach[1]. To też wiele jeszcze jest do zrobienia na tem polu Z okazji moich poszukiwań za materjałem do monografji średniowiecznego rodu Dołęgów zebrałem dość dużo danych o urzędnikach ziemi dobrzyńskiej. Na tej podstawie ułożyłem niniejszy wykaz, jako drobny stosunkowo przyczynek do ogólnego spisu. Wykaz ten nie jest kompletny, głównie z tego powodu, iż brakuje najważniejszych źródeł, mianowicie ksiąg sądowych dobrzyńskich ze średniowiecza, zniszczonych częściowo przez Krzyżaków, częściowo przez Szwedów.

Porządek, w którym następowały po sobie urzędy dobrzyńskie, według dokumentu z dnia 25 stycznia 1434 r.[2], był następujący: kasztelanowie dobrzyń., rypiń, i słoński, następnie podkomorzy, chorąży, sędzia, stolnik, cześnik, łowczy, skarbnik miecznik, podstoli, podsędek, podczaszy, podłowczy, podkoniuszy, wojski, chorąży mniejszy. Starszeństwo urzędów, według tego dokumentu, odpowiada przy wyższych

---

Źródła i skróty.

Agz. — Akta grodz. i ziem. Arch. Bernardyń.
Akta Unji — Kutrzeba S. i Semkowicz W., Akta Unji Polski z Litwą, Kraków 1932.
Arch. głów. — Archiwum Główne w Warszawie.
Arch. krak. — Archiwum ziemskie w Krakowie.
Arch. płoc. — Archiwum diecezjalne (dawniej kapitulne) płockie.
Arch. Sang. — Archiwum Sanguszków.
Benef. — Długosz, Liber Beneficiorum, wyd. Przezdziecki A.
Bil. — Biliński A., Szlachta ziemi dobrzyńskiej, Warszawa 1932.
Bobrownic. — Księgi bobrownickie w Arch. głównem.
Boniecki — Boniecki A., Herbarz Polski.
Brzes. — Księgi brzesko-kujaw. Arch. Głów.
C. Epist. — Codex epistolaris saeculi XV.
C. Lith. — Codex dipl. Lithuaniae, wyd. Raczyński E.
C. Univ. — Codex Dipl. Universit. Cracov.
C. Vitoldi — Codex epistolaris Vitoldi, wyd. Prochaska A.
Czer. — Księga ziemi czerskiej, wyd. Lubomirski T.
Dług. — Długosz, Historja, wyd. łacíń. Przezdzieckiego.
Dogiel — Codex dipl. Regni Poloniae et M. Duc. Lithuaniae.
Dok. 1434 — Dokument przyrzeczenia szlachty dobrzyń. wyboru na króla jednego z synów Jagiełły, oryginał w Arch. głów, 543, wyd: w K. Pol. II 856 — 861.

[1] Wiele dawniejszych wydawnictw, zawierających wykazy dygnitarzy i urzędników, wymieniono w obu wydaniach Vademecum Wierzbowskiego z r. 1908 i 1926. Z ważniejszych brakuje tam dzieła Pawińskiego A. „Dzieje ziemi Kujawskiej". W ostatnich latach wydano: Białkowski L., „Urzędnicy ziem. podol., XVI w. i początek XVII-go" (Roczn. Herald. 1927). Sochaniewicz K. i Wolff A., „Urzędnicy województwa bełskiego do połowy XVI w." (Mies. Herald r. 1931 Nr. 1); Nowowiejski A. J. arcybiskup „Płock" wyd. II, str. 251, 27, 172 — 174, wojewodowie, kasztelanowie i starostowie płoccy. [2] Arch. Głów. o. p. n. 543; K. Pol. II 856 — 861.

godnościach, aż do łowczego włącznie, kolejności w akcie pokoju brzeskiego z 31 grudnia 1435. Niższe godności umieszczono w tym akcie w sposób następujący: podsędkowie, podstolowie, podczaszowie, miecznicy, skarbnicy, wojscy, podkoniuszowie. Podłowczych i chorążych mniejszych nie spotykamy tam. Trzymam się jednak w niniejszej pracy porządku wyznaczonego w dokumencie z r. 1434, ponieważ dokument ten dotyczy specjalnie ziemi dobrzyńskiej [3].

Podaję w zasadzie tylko pierwsze i ostatnie daty pojawienia się danego urzędnika w źródłach. Pośrednie daty przytaczam, gdy tożsamość osoby jest wątpliwą, lub też okres czasu pomiędzy pierwszem a ostatniem pojawieniem się jej jest zbyt długi.

Nazwy miejscowości przytaczam według dzieła ks. Kozierowskiego, tudzież Słownika geograf. Królestwa. Nieoznaczam dzisiejszych powiatów, lecz piszę tylko Dobrzyńskie, Brzeskie i t. p., według danych z XIV do XVI w., a głównie Pawińskiego. Idzie tu bowiem tylko o stwierdzenie, z jakich okolic pochodzili dygnitarze i urzędnicy. Gniazda ich rodowe lub inne posiadłości leżały prawie zawsze w ziemi dobrzyńskiej, a mianowicie: Balino, Bęklewo, Chełmica, Chojno, Czarne, Dolsko, Dyblin, Działyń, Głęboczek, Głowino, Karnkowo, Kijaszkowo, Klonowo, Kretków (Kretki),

---

Dział.	— Lites ac res gestae, wyd. Działyński.
Fedor.	— Fedorowicz, Dostojnicy i urzędnicy wojew. krakowskiego.
K. Katedr.	— Kodeks dypl. Katedry krakowskiej.
K. Krak.	— Kodeks dypl. Krakowa.
K. Małop.	— Kodeks dypl. Małopolski.
K. Mazow.	— Kodeks Mazowiecki, wyd. Lubomirski T.
K. Pol.	— Kodeks dypl. Polski, wyd. Rzyszczewski.
K. Wielk.	— Kodeks dypl. Wielkopolski.
Kochan.	— Kochanowski J., Księgi sądowe brzesko-kujaw.
Kozier.	— Kozierowski S., Badania nazw topograf. daw. wschod. Wielkopolski.
Kozier. Dol.	— Kozierowski S., Ród Doliwów.
Ks. łęcz.	— Księga łęczycka 1400—1415 z tek Pawińskiego, Bibl. ord. hr. Krasińskich rps. n. 5324.
Kutrzeba	— Kutrzeba S., Starostowie, Rozprawy Akad. Umiejętn. Kraków 1903.
Kwiat.	— Kwiatkowski, Wykaz dostojników z czasów Warneńczyka.
Leksz.	— Lekszycki, Grosspolnische Grodbücher.
Lib. Q.	— Pawiński A., Liber Quitantiarum, I regis Casimiri, II regis Alexandri.
Lit.	— Lites ac res gestae, wyd. z r. 1892.
Łag.	— Łaguna, Nieznane zapiski herald.
Łaski	— Łaski I., Commune incl. Polonie Regni Privilegium, Kraków 1506.
Łęcz.	— Pawiński, Księgi łęczyckie.
M. Pol.	— Monumenta Poloniae.
Metr. kor.	— Metryka koronna w Arch. Głów.
Metr. lit.	— Prochaska A., Materjały archiwalne z Metryki Litewskiej.
Metr. X.	— Knygy Pol. Koron. Metryky.

3 „Wogóle co do niższych godności panuje w XV w. w hierarchji urzędniczej polskiej prawdziwy odmęt" twierdzi Fedorowicz (str. 2).

Z wieku XIV posiadamy pismo króla Ludwika z 8 grudnia 1378 r. (Agz. V 17) zawiadamiające urzędników ziemi dobrzyń., że Władysławowi Opolczykowi wzamian za Ruś nadał tę ziemię, skierowane imiennie do Andrzeja kasztelana dobrz., Andrzeja kaszt. rypin., Iwana marszałka, tudzież — bez podania imion — do chorążego, sędziów, stolników, łowczych, podsędków, podstolich i podłowczych. Liczby mnogiej przy innych urzędach, poza chorążym, użyto zapewne przez pomyłkę kancelarji królewskiej. Nie wymieniono tu podkomorzego, cześnika, miecznika, podczaszego, którzy jednak przychodzą już przed r. 1378 w dokumentach, tudzież innych urzędników znanych z późniejszych dokumentów.

Księte, Lasotki, Ligowo Lubino, Lubowiec, Maluszyn, Mazowsze, Michałkowo, Moszczonne, Myśliborzyce, Nowogród, Oleszno, Osiek, Ossówka, Ostrowite, Płomiany (Płoniany), Radomino, Radzików (Radziki), Rembielino, Rokitnica, Rudusk (Ruzawsko), Sadłowo, Skępe, Sokołowo, Strzygi, Spiegowo, Szpital, Tłuchowo, Tolıbowo, Tupadły, Turza, Wierzbicko, Zaduszniki, Zduniec (Znaniec), Złotopole. Okazuje się, iż urzędy i godności w tej ziemi otrzymywała niemal wyłącznie szlachta tam osiadła, tylko urząd starosty nadawali panujący czasami obcym [4].

Wyższe urzędy piastowali przeważnie Ogończycy: Blochowie, z Czarnego Czyrscy, a przedewszystkiem możni Działyńscy z Działynia i Kościeleccy z Kościelca, dalej dziedzice z Kuczborka (Kuczborscy), z Kutna, z Radzikowa Radzikowscy, ~~z Sokołowa Sokołowscy~~ z Unienia. W XV w. posiadali je także Dołęgowie: z Kretkowa Kretkowscy, z Lasotek Lasoccy, dziedzice z Myśliborzyc (Myśliborscy), z Wierzbicka. Otrzymywali je też Świnkowie ze Strzyg i Zielonej (Zielińscy), tudzież Nałęcze z Moszczonnego (Moszczeńscy) i Chełmicy (Chełmiccy). Przedstawicieli innych rodów rzadko się spotyka na urzędach dobrzyńskich, zwłaszcza wyższych. Herby lub nazwy rodów podaję przy danych urzędnikach, o ile są sprawdzone ich pieczęciami, lub z okazji wywodów szlachectwa, albo też wymienione w wiarygodnych źródłach.

Mies. Herald. — Miesięcznik Heraldyczny.
Mon. Vatic. — Monumenta Poloniae Vaticana, wyd. Ptaśnik J.
Naruszew. — Naruszewicz A., Teki w Bibl. ks. Czartoryskich.
Pawiń. — Pawiński, Polska XVI wieku.
Piek. — Piekosiński F., Heraldyka.
Poczet. — Piekosiński, Poczet rodów, Roczn. Herald. II.
Potkań. — Potkański X., Zapiski herbowe.
Przed. — Księgi sąd. przedeckie z tek Pawińskiego w Bibl. ord. hr. Krasińskich rps. n. 5325.
Roczn.Herald. — Rocznik Tow. Heraldycznego.
Rykacz. — Rykaczewski, Inventarium.
Semk. — Semkowicz W., Wywody szlachectwa, Roczn. Herald. III.
Słown. geogr. — Słownik geograficzny Królestwa Polskiego.
Szreń. — Księgi sądowe szreńskie w Arch. Głów.
Tressl. — Joachim, das Marienburger Tresslerbuch.
Ulan. — Ulanowski B., Acta Capitulorum.
Ulan. Dok. — Ulanowski, Dokumenta kujaw. i mazow.
Ulan. Lib. — Ulanowski, Liber Formularum, Arch. Kom. prawn. I.
Wierzb — Wierzbowski T., Matricularum Regni Poloniae Summaria.
Vol. Leg. — Volumina Legum, wyd. petersburskie.
Ziel. — Zielińscy, Ród Swinków.

Inne skróty: Bibl. = bibljoteka; dobrz. = dobrzyński (a); Dobrz. = Dobrzyńskie; dok. = dokument; f = foljo; g = grodzki (a); h = herb; j. w. = jak wyżej; ks. = księga; n. = numer; obl. = oblata; ods. = odsyłacz; o. p. = oryginalny dok. pergaminowy; por. = porównać; rps. = rękopis; z = ziemski (a); zob. = zobaczyć; zw. = zwany.

[4] Przywilejem koszyckim z 17 września 1374 zastrzeżono wszystkie godności i urzędy ziemskie dla szlachty osiadłej w danych okolicach. Nie odnosiło się to do urzędu starosty, którym jednak musiał być Polak: „promittimus, quod tales honores et dignitatęs utpote palatinatus, castellanatus, iudicia et subcamerariatus officia, et hiis similia, qui vel que usque ad vitam conservari consueverunt, aliis quibuspiam hominibus extraneis hospitibus non conferemus nisi talibus, qui sunt regnicole terrarum eiusdem regni in quibus huiusmodi dignitates vel honores consistunt ... Insuper promittimus, quod nullum ... extraneum hospitem seu alienigenam, preterquam nacione Polonum, in capitaneum, in vulgo starosta dictum preficere debemus nisi talem, qui sub eadem Corona de gente Polonica sit oriundus, dummodo non descendit de stirpe ducali". (Łaski f. XLI, K. Wielk. III. 426).

WOJEWODA DOBRZYŃSKI[5].

Piotr 1300 (K. Mazow. 36).

KASZTELANOWIE DOBRZYŃSCY.

Włost (Wlosto) 1300 (K. Mazow. 35). Comes Wlosco (zam. Wlosto) 15 VII 1304 (K. Pol. I 170). Wlosto 27 I 1316 (K. Pol. II 648). Prawdopodobnie jest to rycerz Włost poległy w Dobrzyniu w walce z Litwinami w r. 1321 (M. Pol. III 119)[6].

Jan, zw. Sowecz, 12 III 1329 (K. Pol. II 660). Może to Jan, zw. „Schowecz", dziedzic Brochowa, (w Sochaczew.), ojciec biskupa płoc. Stanisława (Wierzb. IV supl. n. 268). Biskup był Prawdzicem (Dług III 312).

Piotr 24 II 1350 (Ul. Dok. 249), 14 III 1357, 16 II 1364 (K. Pol. II 727, I 227) Syn jego Andrzej, dziedzic Unienia (Umienia), Unene, w Łęczyc. 1364 (Ulan. II n. 589) Herb kasztelana Piotra przy dok. z r. 1350, według Ulanowskiego, Odrowąż. Nie ulega wątpliwości, że to będzie raczej tak podobny do niego na pieczęciach średniowiecznych Ogończyk. O Odrowążach w ziemi dobrz. nic nie wiadomo, podczas gdy Ogończycy stary i możny ród dobrzyński[7].

Maciej 25 VI 1366 (K. Krak. I 46).

Andrzej 26 XII 1367 (K. Pol. II. 752), 1371, 1375, 1379, 1381 (K. Pol. II 754 756, 759, 763, 764), 4 VII 1382 (Arch. płoc. o. p.; Naruszew. VIII 691). Zapewne ten sam Andrzej piszący się z Radzikowa (Radziki w Dobrz.), nabył Kuczbork 20 III 1384 (Ulan. Dok. 340), dziedzic Kutna 25 XII 1386 (Wierzb. IV supl. n. 322). Oczywiście Ogończyk.

Mikołaj 14 XI 1388 (Łęcz. I n. 1058).

Jan de Wlosczowo 1390 (Dług. III 492).

Andrzej, Anders herre czu Dobrin 28 VII 1392 (K. Pol. II 796). Andrzej 4 II 1394 (K. Pol. I 265), z Kutna (Łęczyc.) 10 III 1395 (K. Pol. II 805). Zapewne Ogończyk.

Janusz 15 III 1401 (K. Mazow. 141)[8].

Piotr de Wloszczowa (Włoszczowa w Sandomierskiem, Akta Unji 538) 1 XI 1406 (Metr. lit. 18), de Radomice (może Radomino, por. Roczn. Herald. VII 216) 28 X 1408 (Agz. II 60), de Wlosczowa 30 VI 1413 (K. Wielk. V 213), 2 X 1413 (Akta Unji 71), 30 V 1414 (K. Wielk. V 231), h. Pierzchała (Roczn. Herald. VII 216)[9].

---

[5] Godność ta znana jedynie z dokumentu n. 45 K. Mazow. Ze świadków wymienionych w tym dokumencie Włost kasztelan, Jan sędzia, Maurycy podkomorzy dobrzyń. przychodzą także w innych dokumentach. [6] Spominki płockie wymieniają tylko dwóch zabitych rycerzy, oczywiście najznakomitszych Świnkę — zapewnie Piotr Świnka, kasztelan spicymirski, który otrzymał 1313 Strzygi w Dobrzyń (Kętrzyński W., 30 dokumentów katedr. płoc.) — i Włosta. [7] Boniecki i Biliński wywodzą od tego Piotra Działyńskich, Kościeleckich, Kuczborskich i in., za czem przemawia duże prawdopodobieństwo. [8] Rykaczewski str. 318 wymienia go pod r. 1410. Data ta wydaje się jednak wątpliwą ze względu na lata, w których występuje Piotr z Włoszczowa. Będzie to zapewne omyłka, zamiast r. 1401. [9] Według Długosza III 561 Piotr, zw. Karwacian, kaszt. dobrz., był wielkorządcą podolskim po Piotrze Szafrańcu (mianowanym na ten urząd w r. 1404), a przed Andrzejem Tenczyńskim, podstolim krakow. (Tenczyński był podstolim w r. 1408 i jeszcze w kwietniu 1410, 15 VII 1410 był już kaszt wojnic., Fedor. 90). Prochaska A. (Podole lennem Korony str. 18) przypuszcza, że jest on identyczny z Piotrem z Bakoty, Bakockim, starostą podolskim, występującym 8.III.1407 i 25.VIII.1410. Zaś Pułaski K. (Szkice i poszukiwania historyczne III 125, 126) Bakockiego zalicza do rodu Niemierów, dziedziców Bakoty. Wydaje mi się to jednak nieprawdopodobnem. Bakotę nadać mieli wprawdzie Koryatowicze Niemierze w r. 1388 (Słown. geogr. I 85), ale już w r. 1395 otrzymał ją, wraz z Kamieńcem i innemi zamkami podolskiemi, Spytko z Melsztyna, wojewoda krakow., od Jagiełły (C. Vitoldi 37). Po zgonie Spytka nad Worsklą (1399) przeszły zamki podolskie na Witolda, a w r. 1404 wróciły do króla.

Adam z Zielonej (na Zawkrzu) h. Świnka 1416 do 1427 (Ziel. I 67 i źródła tam podane). Adam 16 IV 1418 (Kochan. n. 246), de Zelona 1420 (Kochan. n. 1571), de Selono 8 V 1422 (Dogiel IV 114), de Szelona 1426 (K. Mazow. 171).

Jan Kretkowski h. Dołęga (Johannes Krethkowsky de domo Dolanga Dług. IV 72), z Kretkowa (Kretki w Dobrz.) 4 III 1430 (Dług. IV 397), de Crethkow 9 I 1433 (Akta Unji 89). Równocześnie starosta radomski 1432 (Metr. lit. 65). Pieczęć z h. Dołęga przy o. p. z r. 1430 w Bibl. ks. Czartoryskich n. 368.

Mikołaj Słup z Wierzbicka (Dobrz.), Slup de Virzbicko, 25 I 1434 (K. Pol. II 859), 1435 (Vol. Leg. I 57), 1438 (K. Wielk. V 604), 1441 (K. Pol. 489), 1445 (Przed. I f. 119 v.), 1451 (Vol. Leg. I 77), 29 VII 1452, (Wierzb. IV supl. n. 863). Pieczęć z Dołęgą (Dok. 1434 i Akta Unji 95, 99).

Piotr z Moszczonnego (Dobrz.), de Mosczyna 4 XII 1457 (Łaski LXV v), de Moszczyna 1457 (Vol. Leg. I 88), de Moschczona 1462 (Agz. IV 181), 19 X 1466 (Vol. Leg. I 101), z Moszczonnego 1 IV 1472 (Wierzb. I n. 807). Zapewne h. Nałęcz. (Por. Dok. 1434: Johannes de Moschczone h. Nałęcz) [10].

Mikołaj Działyński (Działyń w Dobrz.) 18 i 24 II 1479 (Wierzb. I n. 1487, 8), de Dzalyn 1480 (Zawkrzeń w. relac.i wyrok. f. 233 v). Potem wojewoda inowrocław 1484 (Bil. 50). Ogończyk.

Jan Kościelecki, dziedzic Skępego (Dobrz.), de Stampe (mylnie zamias Skampe) 21 II 1485 (Agz. XV 228), Cosczelyesczsky de Skampa, 3 VIII 1485 (Wierzb. I n. 1796), Nicolaus (zdaje się pomyłka pisarza) de Kościelec (Inowrocław). 21 X 1485 (Lib. Q. I 61). Johannes de Cosczyelecz 12 II 1487 (Lib. Q. I 135, 159, Vol. Leg. I 109), 4 XI 1494 (Wierzb. II n. 450). Równocześnie starosta dobrz. Ogończyk.

Mikołaj Sokołowski de Wraznicza (Wrząсza pow. Konin, Pawiń I 240, Wrancza) ze stolnika brzeskiego mianowany kasztelanem dobrz. 2 V 1496 (Wierzb. II n. 623). Był h. Pomian. (Arch. m. Wiednia, o. p. n. 5693. Wiadomość o tem zawdzięczam p. Z. Wdowiszewskiemu).

Mikołaj Radzikowski (z Radzikowa, w Dobrz.) został kasztelanem dobrz., po śmierci Mikołaja Sokołowskiego, 4 V 1503 (Wierzb. III n. 745 por. Corrigenda na str. 301 i K. Pol. 229). Ogończyk.

Dygnitarze nadworni.

KANCLERZE DOBRZYŃSCY [11].

Wojciech 27 VI i 30 XII 1350 (Mon. Vatic. III 331—333). Równocześnie kapelan królew., proboszcz bocheński, prepozyt i kanonik włocław., wreszcie dziekan włocław. (Zapewnie mylnie wrocławski).

---

[10] Fedorowicz, str. 172, wymienia jako kaszt. dobrz. Mikołaja Rypińskiego 8.VI.1469. Uważam go jednak za kasztelana rypińskiego. Zapiska w aktach grodz. krakow., Arch. krak., ks. 18 p. 893, z 8.VI.1469, brzmi: „Nobilis Nicolaus Rypinsky castellanus terre Dobrinensis condemnavit" i t. d. Wobec dat o Piotrze z Moszczonnego, kaszt. dobrz. r. 1466 i 1472, nieprawdopodobnem jest, by Mikołaj był kasztelanem dobrz. r. 1469. Rypinsky nie było prawdopodobnie nazwiskiem, gdyż Rypin to nie prywatna własność szlachecka. Nadto forma „Rypinsky castellanus terre Dobrinensis" wskazuje, iż tu mowa tylko o kasztelanie rypińskim w ziemi dobrzyń, gdyż na oznaczenie kasztelana dobrzyń. używano formy „castellanus Dobrinensis". Na początku XV w. przychodzi „her Ryppinske", oczywiście jako kasztelan rypiń. (C. Vitoldi 149). Jeszcze w r. 1554 Feliks Sierpski, kasztelan rypiń., nazywany „Rippinski" (Płoc. g. w. 22. f. 136 v, 139). [11] Trzech pierwszych kanclerzy spotykamy tylko poza ziemią dobrz., przebywają przeważnie w Krakowie.

Maciej, Maćko, Maczko [12] ze Swieszkowic (Opatowskie), de Szveskowicz 21 VIII 1361—7 I 1386 (K. Małop. III 147—370 liczne wzmianki), 20 XII 1395 (K. Katedr. II 42 — 197 częste wzmianki). Nieżyjący w październiku 1399 (Naruszew. X 18). Od 1361 kanonik krakowski (K. Małop. III 147 i t. d. i K. Katedr. II), także kantor sandomierski od 1362 (K. Małopol. III 158) [13].

Bartłomiej z Konina (Wielkopolska), de Conyn, równocześnie podskarbi kor. 22 XII 1435 (K. Małop. IV 309), de Conin terre dobrinensis ac reginalis cancellarius 11 VII 1436 (K. Małop. IV 312). Kanclerz królowej 1431—1434 (Fedor. 251).

Mikołaj z Ossówki (Dobrz.) „Cancellarius et tribunus terrae Dobrinen." 1 I 1493 (Naruszew. XXIII 215).

MARSZAŁEK DOBRZYŃSKI.

Godność tę piastował tylko Iwan z Radomina (Dobrz.). Marszałek nadworny ks. Kazimierza szczecin. i dobrz. 15 IV 1375 (Wierzb. III Supl. n. 49), 7 XII 1375 (Naruszew. VIII 481) [14]. Później stale wymieniany jako marszałek dobrz. w dokumentach króla Ludwika 8 XII 1378 (Agz. V 17), Opolczyka 21 X 1382 (Ulan. Dok. 337) i 5 V 1391 (K. Pol. II 788), i Krzyżaków: Iwan der Marschalk zu Dobryn 9 XII 1399 (Tressl. 3; zob. C. Vitoldi 142, 149). Po odebraniu ziemi dobrz., w dokumencie polskim z 12 VI 1408: Iwo Marsalek de Radomino (K. Wielk. V 127). Umieszczony bywał rozmaicie wśród urzędników: W piśmie króla Ludwika z 1378, po kasztelanach dobrz. i rypiń., a przed chorążym. W dokumencie Opolczyka z r. 1379 (K. Pol. 767) po podsędku, a przed podczaszym, z 1382 po podkomorzym kujaw., a przed starostą dobrz. (Naruszew. VIII 661), 1383 po sędziu, a przed cześnikiem (Naruszew. VIII 715), zaś w r. 1392 między kasztelanem dobrz. a rypińskim (Naruszew. IX 596). W dokumencie krzyżackim z r. 1401 przed kasztelanami dob z. i rypiń. (K. Mazow. 141) [15]. Umieszczenie to zależało zapewne od roli, jaką w danym czasie odgrywał. Był h. Pierzchała (Mies. Herald. z r. 1908 str. 34 i z r. 1932 n. 2 i źródła tam podane).

---

[12] Figuruje on dość często w aktach jako „Maczko" (K. Małop. III 147, 159, 161, 235, 241). Oczywiście przez pomyłkę odczytano jego imię jako „Jaczko cancellarius Dobrinen" w K. Małop. I 341, pod datą 31 III 1366. [13] Długosz przypisuje mu h. Syrokomla, a równocześnie brata jego Swiecława (Sweczslaus, Swyeczslaus) oznacza mylnie jako kanclerza dobrz. (Liber Beneficiorum I 190, 191, II 490). Zachował się w transumpcie z r. 1410 opis jego pieczęci przy dok. z 9 V 1370 z h. Rawicz: „imago domicelle coronate urso insidentis utramque manum extendentis" z napisem w otoku „Sigillum Mathie de Szvescowicz canonici cracoviensis" (K. Małop. III 242, 243). [14] W dok. z 10 XII 1349 (K. Pol. II 709—712) między świadkami ks. Kazimierza szczecin. dobrz. i t. d. wymieniony „Abraham Sochaconwa de Radomino Marsalco curiae nostrae". Data tego dokumentu, znanego z transumptu w Metr. Kor. 100 p. 201 — 203 z r. 1566, jest w każdym razie mylną. Również oczywistą pomyłką pisarza było złączenie nazw Abrahama Sochy — znanego późniejszego wojewody — i Iwana z Radomina i utworzenie z nich jednej osoby. Być może, iż spragnionemu pisarzowi „sucha konwa" ciężyła na myśli. [15] Widocznie piastował najwyższą godność w ziemi dobrzyń. za Krzyżaków. Niedługo po wykupnie tej ziemi przez Jagiełłę występuje marszałek Iwan jeszcze przed kasztelanami rypińskim i słońskim, o ile na kopji dokumentu z 17.X.1406, przytoczonej w C. Epist. I.26 — 29, polegać można. Kopja ta, znajdująca się w zbiorze Sędziwoja z Czechla z XV w., rps. n. 1310 Bibl. ks. Czartoryskich, wzbudzać może pewne wątpliwości: Wśród osób składających przysięgę wierności królowi na zjeździe w Piotrkowie występuje na pierwszem miejscu — przed marszałkiem i kasztelanami — starosta słoński, Warcisław. Urzędu tego nie spotykam nigdzie poza tym dokumentem. Umieszczenie starosty na pierwszem miejscu nie odpowiada znanemu z licznych innych dokumentów porządkowi, w ktorym następowały po sobie urzędy. Nadto imienia Warcisław — używanego w tym czasie przez książąt szczecińskich i pomorskich — nie spotyka się prawie wcale u szlachty polskiej. Wyjątkowo jednak nosił je

Urzędnicy ziemscy.

PODKOMORZOWIE DOBRZYŃSCY.

Maurycy (Mauricius) 1300 (K. Mazow. 35). Oczywiście mylnie Wanricius 15 IX 1300 (Ulan. Dok. 300 i Naruszew. IV 628, 629). Mauricius 15 VII 1304 (K. Pol. I 170).

Jarand 24 VI 1323, podkomorzy książąt dobrz. Władysława i Bolesława (Ulan. Dok. 304), podkomorzy dobrz. 12 III 1329 (K. Pol. II 660), 23 I 1330 (K. Pol. II 244) dziedzic Osieka (Dobrz.) 24 II 1330 (K. Pol. II 660).

(?) Jan 22 VIII 1345 (Naruszew. VII 261). Wymieniony jako podkomorzy dobrz., w tymsamym dokumencie przychodzi jednak jako podkomorzy łęczyc. (p. 263). W r. 1349 podkomorzym łęczyc. jest Jan (Naruszew. VII 381).

Dominik 18 VI 1349 (K. Wielk. II n. 1288).

Wojciech 16 II 1364 (K. Pol. I 227), 29 VI 1378, 1381 (K. Pol. II 762, 764), 4 VII 1382 (Arch. Płoc. o. p., Naruszew. VIII 691).

Mikołaj z Baruchowa (Brzeskie), otrzymuje z bratem Marcinem, podczaszym dobrz., Zbąszyń w zastaw 31 VII 1388 (K. Wielk. III n. 1878). Doliwa (Kozier. Dol. 31).

---

dowódca (Capitaneus) wojsk królewskich, Warcisław z Gotartowic, któremu Jagiełło powierzył w r. 1409 obronę zamku bobrownickiego przeciwko Krzyżakom (Dług. III 581, 590, 591). Może to ów starosta słoński z r. 1406, któremu podlegać mogła ziemia dobrzyńska, wkrótce po objęciu jej w posiadanie przez króla.

Również wbrew zasadom kolejności urzędów, umieszczono we wspomnianej kopji, Andrzeja, podsędka dobrz., przed stolnikiem, cześnikiem, skarbnikiem. Być może, że to pomyłka przepisywacza z XV-go w., który napisał subiudex zamiast iudex Sędzią dobrzyń. był bowiem w tym czasie Andrzej.

Niektóre z osób wymienionych w dokumencie z 17.X.1406 znamy skądinąd: Wojciech, kasztelan słoński (castellanus Slavensis w C. Epist. jest pomyłką przepisywacza — tym razem z XIX w.— w kopji Sędziwoja z Czechela jest bowiem wyraźnie wymieniony castelanus Slonen), przychodzi w dość licznych dokumentach (zob. pod kasztelanami słońskimi). Dobiesława, sędziego warszaw., spotykamy w aktach biskupa płoc. Jakóba z Kurdwanowa (Ulan. Lib. 25). Andrzej stolnik, to zapewne żyjący w tym czasie Andrzej, stolnik dobrzyń. Prawdopodobnie i Jan, cześnik, Michał skarbnik i Mikołaj podłowczy, to urzędnicy dobrzyńscy.

Już prof. Bobrzyński w pracy swojej dotyczącej wspomnianego dokumentu z r. 1406 (Rozprawy i sprawozdania wydz. hist. filozof. Akad. Umiejętn. I. 109), uważa ich za urzędn. dobrzyń.: „Wypisane są nazwiska przysięgających jedynie urzędników ziemi dobrzyńskiej, składającej się podówczas z powiatów Dobrzyń, Słońsk i Rypin. Nie znamy wprawdzie większej liczby dyplomatów dobrzyńskich współczesnych, z którychbyśmy sobie tablicę urzędników ziemi dobrzyńskiej z r. 1406 byli w stanie ustawić i na tej podstawie orzec, czyli w podpisach umieszczonych na końcu uchwał z r. 1406 nie ma jakiego anachronizmu. Z dyplomatów jednak ogłoszonych w Rzyszcz. Muczk. t. II kilka przynajmniej podpisów sprawdzamy, mianowicie Iwana z Radomina marszałka, Andrzeja podsędka, Andrzeja stolnika i Jana de Chełmicze cześnika". (j. w. str. 119, 120). Myli się jednak prof. Bobrzyński przytaczając Andrzeja podsędka, którego się w K. Pol. nie spotyka, i powołując się na cześnika Jana z Chełmicy, występującego dopiero w r. 1434. Już prędzej mógłby to być Jan z Kretkowa, którego w r. 1412 spotykamy jako cześnika dobrz., lecz i ten w r. 1410 nie piastował jeszcze tej godności, gdy wspomina o nim Długosz zaraz po bitwie grunwaldzkiej.

Złożenie przysięgi wierności królowi przez sędziego warszawskiego, poddanego książąt mazowieckich, można sobie wytłumaczyć tem, iż miał on także dobra w Dobrzyńskiem.

Pomimo pewnych zastrzeżeń, jakie wzbudza pod względem formalnym kopja dokumentu z r. 1406, nie sądzę jednak, by sam dokument był falsyfikatem. Żyjący bowiem współcześnie ksiądz Sędziwój z Czechla, odnoszący się oczywiście nieżyczliwie do poczynań szlachty przeciwko duchowieństwu w sprawie dziesięcin, do których dokument ten się odnosi, nie byłby go z pewnością umieścił w swoim zbiorze, gdyby miał jakieś wątpliwości co do jego autentyczności. Urzędników wymienionych w tym dokumencie, umieszczam zatem w niniejszym wykazie.

Miklo 1407 (K. Wielk. V 127, 129) Miklo 12 VI 1408 (K. Pol. I 281). Mikel h. Cholewa 26 II 1409 (Semk n. 14).

Mikołaj z Tłuchowa (Dobrz.) 18 II 1415 (Agz. IV 89), de Człukow (mylnie) 8 V 1422 (Dogiel IV 114), de Thuchowo (zamiast Tluchowo) 13 VII 1425 (Semk. n. 289 a). Zapewne h. Cholewa[16]. Prawdopodobnie identyczny z poprzednim.

Andrzej z Lubina (Dobrz.), de Lubyno, 10 VIII 1430 (K. Wielk. V 503), 11 XII 1431 do 20 VI 1436 (Fedor. 191). Przedtem sekretarz królew., Andreas de Lubin de armis Powala (Dług. IV 443). Był równocześnie podskarbim koronnym 9 IV 1431 do 1442 (Fedor. 237). Pieczęć Andrzeja z Lubina (mylnie Lublina) z h. Ogończyk przy dok. z 3 I 1433 (Akta Unji 85).

Piotr z Działynia, de Dzialin, 26 II 1437 (Fedor. 191), 1438 (K. Wielk. V 604), 2 V 1441 (K. Pol. str. 489). Przedtem podłowczy dobrz. 25 I 1434. Pieczęć z h. Ogończyk (Dok. 1434).

Jan z Lasotek (Dobrz.), de Lasotki, 1445 (Brzes. 1 a f. 111 v). Przedtem skarbnik, względnie wojski dobrz. Dołęga.

Michał Lasocki h. Dołęga, Michael Lyaszoczsky de domo Dolanga (Dług. I 98), de Latotki, mylnie zamiast Lasotki (Vol. Leg. I 77, porówn. de Lassothki, Łaski L XXXII v), de Lasothki, Lassoczsky, Lassotski 11 III 1450 do 1 IX 1453 (Fedor. 191), 8 IX 1453 (Wierzb. I n. 190). Przedtem i równocześnie starosta łęczyc., potem podkomorzy i starosta łęczyc., marszałek nadworny koronny (Fedor. 191 i 240). Pieczęć z h. Dołęga (C. Univ. II 247).

Jan z Kościelca (w Inowrocław.) 9 IX 1453 (Wierzb. I n. 193), 29 III 1457 (K. Pol. II 914). Potem wojewoda inowrocław. 1460 (Naruszew. XIX 525). Ogończyk.

Wincenty ze Skępego (Dobrz.), de Skampe, 24 III 1472, 13 IV 1479 (Wierzb. I n. 798, 1531). Był również starostą dobrz. (Wierzb. I n. 1773), 30 X 1479 podkom. dobrz. i starosta brodnicki (Czaplewski P., Senatorowie, starostowie i t. d. Prus Królew. Roczn. Tow. Nauk. Toruń t. 26 str. 63). Ogończyk.

Jan Kościelecki, Kosczieleczky, równocześnie kasztelan kruszwic. 24 III 1480 (Wierzb. n. 1600). Ogończyk[17].

Jan z Czarnego (Dobrz.), de Czarne Czyrski 13 XII 1484 (Lib. Q. I 14), 2 X 1493, 21 VIII 1498 (Wierzb. II n. 254, 1275). Ogończyk.

Piotr Lasocki, Lassoczky, otrzymał podkomorstwo dobrz. 30 XII 1501, po śmierci Jana Czyrskiego (Wierzb. III n. 57). Przedtem Piotr z Lasotek, dowódca sił zbrojnych (Campiductor) ks. mazowiec. 1482 (Czer. XCI), następnie 1494, 1501, 1502 marszałek nadworny mazowiecki (Metr. kor. 18 f. 77, 83v, 105v, 109, 124, 126, 130, 132, 138). Dołęga.

CHORĄŻOWIE.

Bodzanta (Bodzata) 15 IX 1300 (Ulan. Dok. 300).

Stanisław 15 VII i 6 XII 1304 (K. Pol. I 170, II 639).

Piotr, zw. Świnka, 23 IV i 27 XI 1371 (K. Pol. II 754, 756). Potem kasztelan rypiń.

Mikołaj 29 VI 1378, 13 VI 1381 (K. Pol. II 762, 764). Wymieniony mylnie pod r. 1363 (K. Pol. II 742. Zob. ods. 21).

---

[16] Por. Piotr de Tluchowo h. Cholewa (Dok. 1434). [17] Według Bilińskiego podkomorzym dobrz. miał być w r. 1480 Dobrogost z Krowiczyna Wielkiego h. Junosza (Bil. 94). Jest to jednak pomyłka. Jak wynika z wyjaśnienia, udzielonego mi uprzej mie przez p. Z. Wdowiszewskiego, jest on zapisany w ks. bobrownic. g. oblig. 1. f. 19 jako „camerarius".

Grzymisław (Grzimko), zw. Kossisko, 9 i 30 VI 1394 (Łęcz. II n. 4997, 5018, 5036. Jest to zapewne ten sam Cossisco, który według współczesnych spominek bronił Dobrzynia przed Krzyżakami, a po zajęciu przez nich zamku i ziemi dobrz. otrzymał od króla dobra Grzegorzewo i inne w Gnieźnieńskiem (M. Pol. III 231)[18].

Jan, zw. Kossisko, Koszisko, Chosisko 20 X 1394 (Łęcz. I 3452)[19], 18 IV 1398 (Leksz. II n. 1129), 27 XI 1399 (Leksz. II n. 1316, 1320), dziedzic Orchowa i innych dóbr w Gnieźnień. 16 I 1405 (K. Wielk. V 68), 18 VI 1418, 1424, 24 I 1427 (K. Wielk. V 270, 379, 448).

Od poczatku XV wieku spotyka się równocześnie po dwóch chorążych dobrzyńskich. Pochodzi to stąd, iż w tej ziemi narażonej na ciągłe walki, byli chorążowie więksi i mniejsi. Aczkolwiek w starszeństwie urzędów chorąży większy szedł po podkomorzym, a mniejszy umieszczony był na ostatniem miejscu pomiędzy urzędnikami, rzadko uwidaczniano w aktach różnicę pomiędzy nimi. Wobec tego trudno nieraz oznaczyć, kto był chorążym większym, a kto mniejszym.

Jakób ze Strzyg (Dobrz.) 4 III 1430 (Dług. IV 397). Później jest kasztelanem rypiń. i pieczętuje się Świnką 25 I 1434 (Dok. 1434)[20].

Jakób z Radzikowa 25 I 1434 chorąży większy (Dok. 1434). Pieczętuje się herbem Ogończyk. Przedtem chorąży mniejszy.

Jerzy z Lasotek, de Lasotki, 31 XII 1435 (Vol. Leg. I 58), de Lyasothki chorąży większy h. Dołęga 31 I 1441 (Agz. XIV n. 3746) 2 V 1441 (K. Pol. 489), de Lasszothky 1445 (Brzes. 1 a f. 121).

Andrzej z Myśliborzyc (Dobrz.) 16 X 1475 (Wierzb. I n. 1312). Dołęga. Później kasztelan rypiński (Bil. 116).

Adam z Balina (Dobrz.) 17 X 1497 (Wierzb. II n. 1017), 13 IV 1502 (Ulan. III n. 206). Potem kasztelan rypiński 1503 (Wierzb. III n. 746, Corrigenda str. 301 n. 2155). Przosna (Bil. 17).

SĘDZIOWIE.

Jan 1300 (K. Mazow. 35). Comes Johannes 15 IX 1300 (Ulan. Dok. 300) 15 VII i 6 XII 1304 (K. Pol. I 170, II 639). W r. 1295 sędzią był Zymislaus (K. Pol. II 137).

Mścibor, Mstiborius, 22 VIII 1345 (Naruszew. VII 261, 262, kopja zawiera liczne błędy, może więc identyczny z następnym).

Myślibor (Misliborius) 19 IV 1349, 7 III 1350 (K. Pol. I 202, II 714).

Andrzej 17 II 1364 (Wierzb. IV Supl. n. 222).

---

[18] Zapiska „Rex vero dictus Cossisko" w tekście spominek jest oczywiście mylną. Ma być „dicto". Mylną jest również data obrony Dobrzynia, rzekomo grudzień 1390. [19] W indeksie do tomu II „Ksiąg sądowych łęczyckich" wśród chorążych łęczyckich wymieniono: „Johannes Choxisco" (Kosisko) „W Zapisce I. n. 3452 przychodzi 20.X.1394 „Johannes Chosisko vexilifer", zaś w zapisce II. n. 6333 pod datą 3 XI.1399 „Johannes vexilifer". Nie był on jednak chorążym łęczyc. Jako chorąży łęczyc. występuje bowiem w latach 1391—1399 Klemens (II. n. 1975, 3023, 3551, 3683, 5696, 5779), zaś jako chorąży mniejszy łęczyc w latach 1393—1397 Mikołaj ze Zdun (II n. 4518, 4703, 5141, 5497). Prawdopodobnie ten sam „vexillifer minor Lanciciensis de Sduny" piastuje ten urząd jeszcze w r. 1412 (Łag.). Jan Kosisko nie mógł zatem być chorążym łęczyc. Natomiast zapiski u Lekszyckiego wymieniają go wyraźnie jako chorążego dobrz. [20] W r. 1412 „strenuus miles" (zapewne rycerz pasowany). Upomina się o krzywdy wyrządzone mu przez Krzyżaków (Lit. II. 250). Do niego nie może się zatem odnosić wzmianka Długosza o chorążym dobrz. Śwince, który jeszcze przed bitwą grunwaldzką przeszedł do Krzyżaków (Zob. pod chorążymi mniejszymi).

Andrzej nabył Radomice (Dobrz.) 29 VI 1378 (K. Pol. II 761) i Penino (Pinino w Dobrz.) 26 XI 1379, (K. Pol. II 763). Ten sam zapewne dziedzic Wierzbicka, de Wyrzbiczsko, „strenuus miles", fundator kościoła w Wierzbicku, styczeń 1379. (Arch. Płoc. acta consist. 22 f. 800). Andrzej 4 VII 1382 (Arch. Płoc. o. p.; Naruszew. VIII 691), 11 X 1383 (K. Pol. II 337). Andris „Lantrichter" za Opolczyka 5 V 1391 (K. Pol. II 788).

Trojan 4 II 1394 (K. Pol. I 265), de Ostrovyte (Ostrowite w Dobrz.) 10 III 1395 (K. Pol. II 804).

Trojan z Ostrowitego piastował urząd sędziego dobrz. oczywiście z ramienia Krzyżaków. Po zajęciu przez nich ziemi dobrz. spotykamy dawnego sędziego, Andrzeja, w Łęczyckiem, z tytułem sędziego dobrz. i starosty łęczyc. 16 IV i 8 X 1392 (Łęcz. II 4343, 4356). Urząd ten piastował krótko, gdyż już 17 XI 1392 starostą łęczyc. jest sędzia tamtejszy Piotr. (Łęcz. II 4387, 4421, 4455, 4478, 4495, 4510).

---

[21] Trojan z Ostrowitego wymieniony jest w dokumencie z 18.XII.1363 jako sędzia dobrz. (K. Pol. II 741 i Wierzb. IV n. 10349 i supl. n. 220). Datę kwestjonują już autorzy monografji o rodzie Świnków i odnoszą ją do grudnia 1392. Według dokumentu tego z daty Lipno 18.XII.1363 Adam syn Piotra ze Strzyg, stolnika ziemi dobrz., zrzekł się, po otrzymaniu dóbr Zielonej w ziemi zawkrzeń., wszelkich praw do innych dóbr po ojcu. Działo się to w obecności wójta ziemi dobrz. z ramienia Krzyżaków (advocatus tocius terrae Dobrynen.), Hermana Pilgrima, i sędziego dobrz., Trojana z Ostrowitego, tudzież delegowanego do tego aktu (ad hoc deputati) Krystyna wojewody płockiego, dalej Dobiesława z Dyblina skarbnika, „Wlosco" z Michałowa, cześnika, Mikołaja z Olesna, podkoniuszego dobrz., Jakusza z Moszczonej, skarbnika kujaw., współdziałających w tym akcie, tudzież Abrahama, wojewody mazowieckiego, „Zewona" marszałka dobrz., Andrzeja, kasztelana płockiego, Mikołaja chorążego dobrz. i innych (K. Pol. II 741, 742).

Data 1363 jest stanowczo fałszywa, gdyż w roku 1363 nie było ani krzyżackiego wójta w ziemi dobrzyńskiej, ani wojewodów Krystyna i Abrahama. W tym też czasie Piotr ze Strzyg nie posiadał Zielonej, gdyż dopiero w r. 1383 nabył ją od Ziemowita ks. mazowiec., jak to wynika z oblaty w księdze szreń. 2 f. 44, którą in extenso przytoczono w Ziel. I 124 — 126.

Uważam jednak nietylko datę 1363 za mylną, ale cały dokument — nawet gdyby przełożono datę na czas zajęcia ziemi dobrzyńskiej przez Krzyżaków — za wysoce podejrzany. Nieprawdopodobnem wydaje mi się bowiem, by książe mazowiecki delegował do Lipna do aktu pomiędzy poddanymi Zakonu wojewodę płockiego, nadto by wojewoda mazowiecki i kasztelan płocki asystowali przy sporządzaniu tego aktu wójtowi krzyżackiemu, a zatem by najwyżsi dygnitarze mazowieccy opuścili swój kraj i udawali się do Lipna dla sprawy prywatnej, z którą właściwie nie mieli nic do czynienia Obecność skarbnika kujawskiego, gdy król polski był w walce z Zakonem, jest również mało prawdopodobna.

Dokument ten znany jest z transumptu wniesionego w r. 1512 do kancelarji królewskiej przez Grzegorza Obornickiego, który się postarał o zatwierdzenie królewskie owego zrzeczenia się praw majątkowych Adama z Zielonej z XIV wieku.

Z monografji Zielińskich, I 40, dowiadujemy się, iż Strzygi i inne dobra w ziemi dobrzyńskiej po Piotrze Śwince przypadły — niewiadomo jakim sposobem — Obornickim, i że o te dobra toczyły się spory. Być zatem może, iż dokument zrzeczenia się dziedzictwa przez Adama z Zielonej sfabrykowano na rzecz Obornickich. Z tego też powodu postarali się oni, dla nadania mu większej wiarygodności i wagi, o zatwierdzenie królewskie.

Dokument z r. 1363 pozostaje w ścisłym związku z drugim dokumentem, którego zatwierdzenie równocześnie uzyskał Obornicki, a pochodzącym rzekomo z r. 1367. Dokumentem tym przenosi król Kazimierz dobra Piotra Świnki, dziedzica Strzyg i Zielonej, na prawo polskie. Tego rodzaju „przywilej" musi wzbudzać silne podejrzenia, gdyż w tych czasach usilnie starano się o przeniesienie dóbr z prawa polskiego na niemieckie, nigdy zaś z niemieckiego na polskie. Jak już poprzednio zaznaczono, Piotr Świnka, dziedzic Strzyg — wymieniony bez żadnego urzędu — dopiero w r. 1383 otrzymał Zielonę od Ziemowita ks. mazowieckiego, nie mógł więc uzyskać „przywileju" dla tych dóbr od Kazimierza Wielkiego. Mamy więc oczywiście do czynienia z falsyfikatem.

Po odebraniu ziemi dobrz. Krzyżakom sędzią dobrz. jest znowu Andrzej z Wierzbicka. Wydaje on wyrok przeciwko głównej podporze Zakonu w ziemi dobrz., marszałkowi Iwanowi z Radomina, 12 VI 1408, pieczętując się przytem Dołęgą (K. Pol. I 281 i K. Wielk. V 127).

Ten to zapewne Andrzej z Wierzbicka adoptował do herbu Dołęga Litwina Monstwilda z okazji unji horodelskiej, 2 X 1413. Pieczęć bowiem z h. Dołęga umieszczona przy tym akcie, z uszkodzonym napisem S Andree de..., przyczem w ostatniem słowie przychodzą litery „icz" (Semkowicz, Roczn. Herald. 1927, str. 141), jest według wszelkiego prawdopodobieństwa jego pieczęcią (Wirzbiczsko Por. pieczęć Mikołaja Słupa de „Virszbiczsco" Akta Unji 95, 99). Andrzej z Wierzbicka był bowiem w tym czasie — poza Mazowszem, które tu jednak nie wchodziło w rachubę — najwyższym dygnitarzem wśród Dołęgów.

Bloch de Buczkow[22] 18 IX 1415 (Agz. IV 89). Ogończyk.

Marcin 27 IV 1418 (Kochan. 299).

Piotr Bloch de Kuczkow[23] 8 V 1422 (Dogiel IV 114), Bloth zamiast Bloch 1424 (Dogiel IV 118). Piotr Bloch z Turzy, de Thurza (Dobrz.) 13 VII 1425 (Semk. n. 289 a). Ogończyk. Zapewne ten sam był w r. 1420 stolnikiem dobrz.

Mikołaj Słup 1 XII 1431 (Fedor. 194), 3 I 1433 (Akta Unji 89, Vol. Leg. I 42). Później kasztelan dobrz. Dołęga.

Aleksy z Płomian, de Plonyany (Dobrz.) 25.I.1434, (Dok. 1434). Alexius de Ploniki (mylnie zamiast Plonyany) 31 XII 1435 (Vol. Leg. I 58). Alexius de Plonyany 2 V 1441 (K. Pol. II 489)[24]; h. Prus II czyli Wilczekosy (Dok. 1434).

Dobiesław z Dyblina (Dobrz.) 15 VIII 1468 (Ulan. I n. 1203), 4 III 1471 (Arch. Płoc. o. p.). Bolesław (zapewne pomyłka pisarza zamiast Dobiesław) z Dyblina 1480 (Bobrownic. g. obligat. 1 f. 19; Bil. 48).

Mikołaj z Chełmicy małej, de minori Chelmnicza 1 I 1493 (Naruszew. XXIII 215).

Jan z Karnkowa (Dobrz.), de Carnkowo, Carnykowo 27 IX 1497 (Wierzb. II. n. 834), h. Junosza (Junoscho), 8 V 1503 (Semk. n. 147 i Wierzb. III n. 757).

STOLNICY.

(?) Piotr Świnka, dziedzic Strzyg i Zielonej, wymieniony jako stolnik dobrzyń. 18 XII 1363 (K. Pol. II 741, Wierzb. IV 10349 i Supl. n. 220) i 26 XII 1367 (Wierzb. IV 10334 i Supl. n. 245). Oba dokumenty są jednak, zdaniem mojem, falsyfikatami. (Zob. ods. 21).

Mikołaj, 15 IV 1375 (K. Pol. II 759).

Andrzej, 15 III 1401 (K. Mazow. 141), Andris, stolnik, przeważnie „Stolink im Lande zu Dobrin" 15 VI 1402, 30 IX 1403, 1 IV 1404 (Tressl. 134, 150, 267, 299), 1 XI 1409 wzmiankowana jego żona „Andris stollig Wybe" (Tressl 578). Zapewne ten sam Andrzej stolnik dobrz. 2 XII 1411 (K. Pol. II 376).

---

[22] Istnieją miejscowości Buczków, Buczkowo i Kuczkow, Kuczkowo, jednak nie w ziemi dobrz. lecz na Kujawach. [23] j. w. [24] Fedorowicz (str. 194) podaje jako sędziego dobrz., „Dobko de Unenye" 12 V 1434, na podstawie zapiski w ks. z. krakowskiej 146 f. 241: „Elisabeth filia Dobconis de Unenye iudicis terre Dobrinen." Wobec powyższych dat dotyczących sędziego Aleksego nie mógł nim być Dobko w tym czasie. Zachodzi zapewne omyłka pisarska, zamiast sędziego łęczyckiego. W r. 1428 był bowiem Dobko de Unene h. Ogończyk podsędkiem łęczyc. (Łag. n. 54), prawdopodobnie zatem został zczasem sędzią w tej samej ziemi.

Bloch, 7 VI 1420 (K. Pol. II 392). Zapewne Piotr Bloch później, w r. 1422, sędzia dobrz. Prawdopodobnie Ogończyk.

Janusz z Sokołowa (Dobrz.) 25 I 1434 (dok. 1434). Herb własny (Bil. 161, 162). Jan z Nowogrodu (Dobrz.) de Novogrod, Nowogroth, 1435. (Przed. 2 f. 122 v. 207). Jest identyczny z Janem z Soboty (de Sobotha) występującym w latach 1438—1445 (Łęczycka ziem. ks. 2, k. 158 i ks. 11, k. 321, 453, 547, 736, Mies. Herald. X, s. 200) Doliwczyk.

Daćbog z Śpiegowa, de Szpyegowo (Dobrz.) 9 IX 1482 (Agz XIX 189).

Szymon z Ligowa (Dobrz.) 1 I 1493 (Naruszew. III 218). Prawdopodobnie h. Lubicz (Bil. 101).

Andrzej z Tolibowa 1 I 1503 (Bobrownic. g. w. 1 f. 816, 817). Nałęcz (Bil. 186). Przedtem miecznik dobrz.

CZEŚNICY.

Przybysław, 1300 (K. Mazow. 35).

Janusz, 15 IV 1375 (K. Pol. II 759). Może ten sam:

Jan, 11 X 1383 (K. Pol. II 337).

Włost z Michałkowa (Dobrz.). Wlost de Michalkowo 10 III 1395 (K. Pol. II 804). Wymieniony mylnie pod r. 1363 (Zob. ods. 21).

Jan 17 X 1406 (C. Epist. I 29. Zob. ods. 15).

Jan Kretkowski z Kretkowa, Crethkowski de Crethkowo, listopad 1412 (Lit. II 249), z Kretkowa 18 IX 1415 (Agz. IV 89). Później kasztelan rypiń. Dołęga.

Jan z Chełmicy (Dobrz.), de Chelmnicza 25 I 1434 (Dok. 1434)[25].

Piotr Działyński z Woli około 1480. Później kasztelan słoński (Bil. 216). Ogończyk.

Andrzej Chełmicki 7 III 1509 (Wierzb. III n. 2754). Nałęcz (Bil. 34).

ŁOWCZOWIE.

Nemsta z Chojna (Dobrz.), venator de Choyno 15 IX 1300 (Ulan. Dok. 300), Nemsta 12 III 1329 (K. Pol. II 660).

Adam z Tłuchowa (Dobrz.), de Tluchow, brat Wojciecha podczaszego dobrz. umieszczony przed nim 17 II 1364 (Wierzb. IV supl. nr. 222).

Kanimir, Kanimirus, 4 VII 1382 (Arch. Płoc. o. p., Naruszew. VIII 691). Canymirus, umieszczony przed stolnikiem, 1401 (K. Mazow. 141). Canimirus venator do-

---

[25] Według Piekosińskiego (Poczet) miała znajdować się przy dokumencie z r. 1434 pieczęć Jana z Chełmicy z h. Pobóg. Niewiadomo jednak czy to rzeczywiście jego pieczęć. W dokumencie z r. 1434 istnieje — przynajmniej początkowo — kolejność umieszczania przedstawicieli rodów dobrzyńskich w tym samym porządku, jak po sobie następują urzędnicy ziemi dobrz. I tak kasztelan dobrz. był, według zachowanej dobrze pieczęci, h. Dołęga, to też na czele rodów postawiono Dołęgów. Podkomorzy i chorąży byli Ogończykami, drugim rodem są „Hogonowie". Sędzia pieczętuje się Prusem, na trzeciem miejscu mamy Prusów. Wobec zniszczenia przeważnej części pieczęci urzędników, tudzież kilkakrotnego powtarzania się niektórych herbów wśród tych pieczęci, które się zachowały, trudno osądzić czy i przy dalszych rodach ten system został zachowany. Gdyby tak było w istocie, to stolnik Janusz z Sokołowa należałby do h. Laski t. j. do rodu Leszczyców, wymienionego na 4-em miejscu, zaś częśnik Jan z Chełmicy do Nałęczów umieszczonych na piątem. W sprawie herbu Janusza z Sokołowa por. Bil. 161, 162.

brzynen. wymieniony w. indeksie Łęcz. n. 4825, 4891, jednak te liczby są mylnie podane[26]. Przedtem podłowczy dobrz.

Mikołaj z Radomina 18 IX 1415 (Agz. IV 89).

Gotard z Dolska (Dobrz.) 29 I 1434 (Dok. 1434). Herb własny (Bil. 47).

Dobiesław z Dyblina (Dobrz.), 6 XI 1497 (Wierzb. II n. 1089), 1 I 1503 (Bobrownic. g. w. 1 f. 816, 817, Bil. 48)[27].

SKARBNICY.

Andrzej 4 VII 1382 (Arch. Płoc. o. p., Naruszew. VIII 691).

Dobiesław z Dyblina umieszczony przed cześnikiem, 10 III 1395 (K. Pol. II 804)[28].

Michał 17 X 1406 (C. Epist. I 29. Zob. ods. 15).

Michał z Lasotek (w Dobrz.) i Lasocic (we Wschowskiem), de Lassothky, de Lassoczicze, h. Dołęga (Dolanga) 23 VI i 19 VIII 1427. (Semk. n. 89, 90)[29].

Jan z Lasotek de Lassothky, pieczęć z Dołęgą przy dokumencie z 25 I 1434.

N. Głębocki (Głęboczek w Dobrz.) z Łochocina † 1508. Junosza (Bil. 106).

MIECZNICY.

Piotr z Unienia, de Unene, 19 II 1377 (K. Wielk. III n. 1733). Piotr 10 VIII 1378 (Naruszew. VIII 537). Ogończyk. (Por. Łag. n. 54).

Mikołaj ze Znańca (dziś Zduniec w Dobrz.), de Znanyecz 25 I 1434 (Dok. 1434), de Znancz 5 IV 1451 (Ulan. III nr. 21).

Andrzej Tolibowski z Tolibowa (Dobrz.) przed 1503[30]. Nałęcz (Bil. 186). Później stolnik dobrz.

PODSTOLOWIE.

Bolesta, 12.III.1329 (K. Pol. II 660).

Jaśko, Jasco, Jaszco, 13 VI 1381 (K. Pol. II 764), 8 XII 1388, tego herbu co Jan z Gumina i Rafał z Jarochowa, zdaje się Lubicz (Łęcz. I n. 1106).

Dobiesław, Dobco 25 VI 1409 (Ks. łęcz. f. 58 v, 65 v), z Unienia (Łęczyc.), Dobek de Unenye, Unene, 1 II 1412. (Łag. n. 34), h. Ogończyk (Ogony), (Łag. n. 54) 29 XI 1418, 23 X 1419 (Kochan. n. 686, 1163). Później podsędek łęczyc. r. 1428 (Zob. ods. 27).

Mikołaj Słup z Wierzbicka, Slup de Wirzbiczsko, h. Dołęga (Dolangi) 23 VI i 19 VIII 1427 (Semk. n. 89, 90). Później sędz. dobrz.

---

[26] Podobnie jak znaczna część liczb tego nadzwyczaj niedbale ułożonego indeksu do cennego wydawnictwa Pawińskiego. [27] Ulanowski (Ulan. III 86) przytacza dokument z 28 IV 1502, w którym przychodzi Jan Dolski, łowczy dobrz. W Bobrownic. g. w. 1 f. 816, 817 występuje 1 I 1503 Dobiesław z Dyblina, łowczy dobrz. W Arch. płoc. w aktach konsystorskich z r. 1509, 1510 i 1516 spotykamy jeszcze w tych aktach Dobiesława z Dyblina, także „Diblińskiego", jako łowczego dobrz. Zachodzi zatem oczywiście pomyłka pisarska, przyczem Jana Dolskiego, który był podłowczym dobrz., zapisano jako łowczego. [28] Wymieniony z datą 18 XII 1363 w mocno podejrzanym dokumencie K. Pol. 741 i Wierzb. IV supl. n. 220. Na podstawie tych źródeł dostał się z tą mylną datą do dzieła prof. Balzera „O skarbcu i archiwum koronnem". Por. odsyłacz 21. [29] Biliński str. 98. mylnie identyfikuje go z jego synem Michałem z Lasotek, późniejszym podkomorzym dobrz., marszałkiem nadw. kor. i t. d. Skarbnik dobrz. występuje w r. 1427 przy wywodzie szlachectwa rodowca, zapewne jako senior rodu, podczas gdy syn jego Michał jeszcze w latach 1442 i 1443 nie piastował żadnego urzędu. (Dług. IV. 690. Rykacz. 283, 284). [30] Według Bilińskiego miał być miecznikiem w 1503, a stolnikiem dobrz. w r. 1510 (str. 186). Ponieważ jednak w aktach bobrownic. występuje jako stolnik z początkiem r. 1503, musiał być wcześniej miecznikiem.

Jan z Kretkowa h. Dołęga 25 I 1434 (Dok. 1434), 1438 (Brzes. I a f. 12 v), Kretkowski, równocześnie starosta brzeski, 2 XI 1442 (Wierzb. IV. supl. n. 775), 1443 (Brzes. I a f. 90, 93 v 94). Później kasztelan kruszwic. 1448, wojewoda brzeski.

Stanisław z Kuczborka (Płockie), de Kuczbork, deKuczborg, od 1476 do 25 VI 1492 (Srzeń. z. g. rel. i obl. 2 f. 34 v. do 535 v. liczne wzmianki). Nie żyje już 21 VII 1494 (Srzeń. 2 f. 601). Ogończyk.

Grzegorz z Tłuchowa 1515. Cholewa (Bil. 185).

PODSĘDKOWIE.

Stanisław 15.IX.1300 (Ulan. Dok. 300).

Włost, Wlost, 17 II 1364 (Wierzb. IV supl. n. 222). Wlosco (mylnie zamiast Wlosto) 29 VI 1378 (K. Pol. II 762) Wolosco 10 VIII 1378 (Naruszew. VIII 537), Wlosto 26 XI 1379 (K. Pol. II 763). Ulesco (mylnie odczytano zamiast Wlosto 13 VI 1381 (K. Pol. II 764). Wlosto 4 VII 1382 (Arch. Płoc. o. p., Naruszew. VIII 691).

Niklos Kosschisco, undirrichter (za Opolczyka) 5 V 1391 (K. Pol. II 788). Mikołaj Cossisko przebywa w Wielkopolsce, zapewne po zajęciu ziemi dobrzyn. przez Krzyżaków, 12 XI 1398 (Leksz. I n. 2810, 2976). Mikołaj 18 XII 1399 (Leksz. II n. 2433).

Boyselus 1401 (K. Mazow. 141). Oczywiście z ramienia Krzyżaków (Porówn. „her Bosel" około 1407, C. Vitoldi 149).

Andrzej 17 X 1406 (C. Epist. I 29. Zob. ods. 15). Może identyczny z Andrzejem sędzią dobrz.

Mikołaj ze Złotopola (Dobrz.), de Slotopole, 12 VI 1408, pieczętuje się h. Bróg (K. Pol. I 281 i K. Wielk. V n. 130).

Mikołaj z Zadusznik (Dobrz.) 3 IV 1413 (Lit. II 230).

Mikołaj zw. Cossisco, dziedzic Szpitala (Dobrz.), 31 V 1413 (Naruszew. XVIII 290, 291). Może identyczny z poprzednim.

Trojan z Ostrowitego, de Ostrowithe, 13 VII 1425 (Semk. n. 289 a), 1417—1425, Ogończyk (Bil. 129).

Kana? (oczywiście mylnie) h. Jastrzębiec 1430 (Piek. 413).

Mikołaj z Chełmicy, de Chelmicza 4 IV 1430 (Łęcz. ziem. ks. 9 f. 244 v.), pieczętuje się Nałęczem 25 I 1434 (Dok. 1434), de maiori Chelmycza 31 I 1441 (Agz. XIV n. 3746), de Chechonicza (oczywiście źle odczytane) 2 V 1441 (K. Pol. II 489).

Mikołaj z Ossówki (Dobrz.), de Ossowka 4 III 1471 (Arch. Płoc. o. p.), 1480, Ogończyk (Bil. 127).

Maciej z Ossówki 1 I 1493 (Naruszew. XXIII 215).

Mikołej z Orłowa 1 I i 18 V 1503 (Bobrownic. g. w. 1 f. 816)[31]. Potem sędzia z. dobrz. Lubicz (Bil. 122).

PODCZASZOWIE.

Lutogniew, Lotogneus, 12 III 1329 (K. Pol. II 660).

Wojciech z Tłuchowa, de Tluchow, brat Adama łowczego dobrz., 17 II 1364 (Wierzb. IV supl. n. 222). Wojciech 15 IV 1375 (K. Pol. II 759).

Marcin 10 VIII 1378 (Naruszew. VIII 537).

Janusz, 26 XI 1379 (K. Pol. II 763).

---

[31] Według Metr. Kor. 20 f. 118 był Mikołaj z Orłowa podsędkiem z. lubel. r. 1503. Jest to prawdopodobnie pomyłka pisarska.

Marcin, zw. Baniawski, 2 I 1385, sprzedał Solinicze, Balnowo i Podole (Arch. Sang. II 67). Może ten sam:

Marcin z Baruchowa, brat Mikołaja podkom. dobrz 31 VII 1388 (K. Wielk. III n. 1878).

Berwałt z Głowina (Dobrz.), de Glovini, h. Godziemba, 13 III 1403. (Łag. n. 17) jest równocześnie sołtysem w Liszcu, Bervoldus scultetus de Lyszec. 18 VI 1422 (K. Wielk. V 336).

Piotr z Księtego (Dobr.) de Xyenite 25 I 1434 (Dok. 1434).

PODŁOWCZOWIE.

Kanimir, Canimirus 10 VIII 1378 (Naruszew. VIII 537), ze Ściborza (Inowrocław.), styczeń 1379 (Arch. Płoc. acta consistor. 22 f. 800). Potem łowczy dobrz.

Mikołaj 17 X 1406 (C. Epist. I 29. Zob. ods. 15).

Piotr z Działynia, de Dzalin, h. Ogończyk 25 I 1434 (Dok. 1434).

Mikołaj z Rokitnicy (Dobrz.), de Rokitnicza 4 IX 1438, 2 IV 1449 (Ulan. III n. 5, 9), 13 III 1450 (Arch. płoc. Konsystorskie 5 f. 39).

Jan z Dolska (Dobrz.) 1 I 1493 (Naruszew. XXIII 218), Dolski 28 IV 1502 (Ulan. III 86, mylnie jako łowczy dobrz. Zob. ods. 25).

PODKONIUSZOWIE.

Mikołaj z Oleszna (Dobrz.), de Olessno 10 III 1395 (K. Pol. II 804). Wymieniony mylnie pod r. 1363 (Zob. ods. 21).

Jan z Chełmicy, de Chelmnicza, h. Nałęcz 25 I 1434 (Dok. 1434).

Boruta z Tupadeł (Dobrz.), de Thupadly, h. Lubicz (Luba). 31 I 1441 (Agz. XIV n. 3746).

Mikołaj z Księtego, de Xente, 25 V 1450 (Ulan. II n. 1240).

WOJSCY.

Waśko ze Szczawina, w r. 1429 jako zmarły (Łęczycka ziem. ks. 9, k. 152 v.).

Trojan z Ostrowitego 25 I 1434 (Dok. 1434). Ogończyk (Bil. 129).

Jan z Lasotek, de Lassotki 31 XII 1435 (Vol. Leg. I 58), de Lyasothki, h. Dołęga 31 I 1441 (Agz. XIV n. 3746), 2 V 1441 (K. Pol. II 489).[32]

Andrzej z Rembielina (Dobrz.), de Rambielino alias Gulbini, Gulbliny, 29 VII 1452 (Wierzb. I. n. 158, IV supl. n. 863).

Piotr z Rembielina nieżyjący już w r. 1490 (Bil. 145).

Mikołaj z Ossówki 1 I 1493 (Naruszew. XXIII 215), Ossowski 2 III 1493 (Wierzb. II n. 158). Równocześnie „Cancellarius terrae Dobrinen." (Naruszew. j. w.). Ogończyk (Bil. 127).

Andrzej Baliński (Balin w Dobrz.), łożniczy królewski, mianowany po śmierci Mik. Ossowskiego, 5 IV 1504 (Wierzb. III n. 1488), Przosna (Bil. 17).

---

[32] Jan z Lasotek był 25 I 1434 skarbnikiem. Ponieważ godność wojskiego stała, według Dok. 1434, niżej jak skarbnika, niewiadomo czy ją piastował ten sam Jan z Lasotek.

CHORĄŻOWIE MNIEJSI.

Mikołaj z Woli, h. Ogończyk 1402 (Łag. n. 10). Ponieważ w tym czasie chorążym dobrz. jest Jan Kosisko, który z tym urzędem występuje znacznie wcześniej, zaliczam Mik. z Woli do chorążych mniejszych.

Piotr Świnka, według Długosza (IV 69) chorąży dobrz. jeszcze przed bitwą grunwaldzką przeszedł do Krzyżaków. Na długo przed tą bitwą był chorążym tej ziemi Kosisko. Piotr Świnka mógł być zatem tylko chorążym mniejszym,

Jakób z Radzikowa 13 VII 1425 (Semk. n. 289 a). Później w r. 1434 chorąży większy. Ponieważ Jakób ze Strzyg był chorążym większym w r. 1430, Jakób z Radzikowa musiał być chor. mniej. r. 1425. Ogończyk. /Aleksy (Alexius) 3 I 1433 (K. Pol. I 311, Vol. Leg. I 42). Zapewne ten sam później jako Aleksy z Płomian sędzią dobrz. h. Prus (Bil. 136 mylnie Prus I). Pieczęć z h. Wilczekosy (Prus II) przy dok. z 3 I 1433 (Akta Un. 85).

Konrad z Osieka (Dobrz.), de Ossek, h. „Leblow" 25 I 1034, wymieniony jako chorąży mniejszy (Dok. 1434).[33] Mylnie jako chorąży rypiński 12 II 1438 (Naruszew, XVI 357).

Dobiesław 4 VII 1481 (Fedor. 200). Zapewne ten sam

Dobiesław Ruzowski (Ruzowsko, dziś Rudusk w Dobrz.). Po jego śmierci otrzymał chorąstwo mniejsze:

Aleksy Płonyeński (Płoniany w Dobrz.) 23 VIII 1504 (Wierzb. III n. 1628), Prus II (Bil. 136 mylnie Prus I).

PISARZE ZIEMSCY.

Andrzej Nieprowski (zapewne Nieprowycze w Małopolsce, Pawiński[34]) de Lubowicz (Lubowidz, dziś Lubowiec w Dobrz.). Usunięty z urzędu z powodu nieobecności (Wierzb. III n. 2784). Paprzyca czyli Kuszaba (Bil. 101, 102) Po nim:

Łukasz Sokołowski (zapewne Sokołowo w Dobrz.), a po jego śmierci

Jan Baliński (Balin w Dobrz.) „notarius regni et terrigena dobrin.", otrzymał pisarstwo ziem dobrz. 10 III 1506 (Wierzb. III 2784). Przosna (Bil. 17).

KOMORNICY ZIEMSCY.

Andrzej z Lubowca (Dobrz.), de Labowsk (mylnie) 31 I 1441 (Agz. XIV n. 3746), de Llubawsch 2 V 1441 (K. Pol. II 489). Oczywiście ten sam Andrzej de Lubowsch h. Kuszaba na Dok. 1434.

Dobrogost z Wielkiego Krowiczyna 1480 (Bobrownic. g. obligat. 1 f. 19). Junosza (Bil. 94. Zob. ods. 17).

Mikołaj z Bęklewa (Dobrz.), de Bancelewo 13 XI 1492, 1 I 1493 (Naruszew, XXIII 216, 218), z Bęklewa 1 I 1503 (Bobrownic. g. w. 1 f. 816, 817; Bil. 21).

---

[33] Pieczęć Konrada z Osieka zniszczona, z tym herbem jednak przychodzi w Dok. 1434 Magnus z Osieka, brat Konr da, jak to wynika z Lit. II 250. Długo czekać musieli ci rycerze — obcego widać pochodzenia — już w r. 1413 „strenui milites", nim jeden z nich został chorążym mniejszym.

[34] Według Bilińskiego str. 102 Nieprzeski z Nieprzesny w Małopolsce. U Paprockiego 634 Nieprzeccy h. Kuszaba.

Urzędnicy grodzcy.

STAROSTOWIE.

Paweł, zw. Ogon, był starostą dobrz. 1329, przed zajęciem ziemi dobrz. przez Krzyżaków (Lites. I 213). Już w r. 1318 kasztelan łęczyc. (K. Małop. II 241). Potem, 1339, wojewoda łęczyc. (Lites I 256). Oczywiście Ogończyk [35].

Jan, comes Johannes, równocześnie podkomorzy łęczyc 11 XI 1348, 19 IV 1349 (K. Pol. II 704, I 201), tylko starosta dobrz. 19 VIII 1356 (K. Pol. II 723).

Dzierzko, Dirsco, 18 VII 1362, 16 II 1364 (K. Pol. I 222, II 226), zw. Kopacz 19 VI 1365 (K. Małopol. I 331), starosta płocki i dobrz. 12 IV 1369 (Naruszew. XVI 367, 383), starosta płoc. 16 V 1370 (K. Małop. III 244).

Florjan z Klonowa (Dobrz.), de Klonowa 15 IV 1375 (K. Pol. II 759).

Jan, Janusz, 1375, 28 IV 1376, starosta dobrz. i bydgoski (Arch. państw. poznań. akta klasztoru Koronowo n. 113, 114, 116).

Jan Radło, Radlo, mylnie Gadlo 21 X 1382 (Ulan. Dok. 337). Radlo (Naruszew. VIII, 661), 15 VI 1386 (K. Wielk. III n. 1851). Jeschco Radlo 31 I 1390 (Naruszew. IX 293, opuszczono urząd, wymieniony jednak przed innym starostą). Zapewne ten sam bez urzędu występuje w Wielkopolsce — po zajęciu ziemi dobrz. przez Krzyżaków — ale z tytulaturą przysługującą urzędnikom „dominus" Jaszek Radlo h. Nowina 1393 (Leksz. I 1361, 2197, 3018) i 6 VI 1401 (Potk. n. 16). Za Opolczyka był najpierw starostą ruskim (Kutrzeba 255).

Piotr, her Peter, także Petrasz, der hauptman von Dobrin 6 IX 1405, 8 I 1406 (Tressl. 360, 381). „Strenuus Petrus capitaneus noster Dobrinen". poseł Jagiełły do W. Mistrza Krzyżaków (bez daty, Ulan. Lib. 25).

Jan de Plomini, zapewne Płomiany (Dobrz.) de domo Prussi, ścięty przez Krzyżaków 1409 (Dług. III 581).

Zbigniew 1413, równocześnie marszałek koronny (Lit. II 242, 249 i Dział. II), z Brzezia, Włodzisławia, Lanckorony (Małopolska) był marszałkiem kor. 1409—1425 (Fedor. 234). Starostą dobrz. był zapewne już 15 X 1412, gdyż w tym czasie wnosi W. Mistrz skargę do Zbigniewa, marszałka króla, na burgrabiego z Rypina (C. Vitoldi 246). Zadora.

Wojciech de Male (Małe w Łęczyc.). Malski 25 V 1416 (C. Lith. 204, C. Vitoldi 347), Malszky 26 IV 1418 (C. Epist. I 44, 46). Później podkomorzy łęczyc. 15 VII 1419 (C. Vitoldi 457) i ochmistrz dworu królowej 1422 (K. Wielk. 155). Następnie kasztelan, wreszcie wojewoda łęczyc. (Fedor. 250, 172, 165), h. Nałęcz (Akta Unji 85).

Janusz 20 XII 1418 (C Lith. 218), de Coszczelecz 9 VIII 1420 (C. Lith. 266), Janusz 16 IV 1421 (Caro J. Liber Cancel. Stanislai Ciołek I 79). Do niego to zapewne odnosi się wzmianka o „woiwode her Hannes Dobrinsky" 31 VIII i 2 IX 1425 (C. Vitoldi 703). Janusz z Kościelca był równocześnie wojewodą kujawskim (gniewkowskim, Łaski CLXXI, Akta Unji 71), 1416, 1424 (C. Lith. 347, 218, 266, 308). Ogończyk.

Jakób z Baranowa otrzymał starostwo dobrz. 15 XI 1425 (K. Pol. II 415). Ten sam oczywiście Jakób Baranowski później starostą łęczyc. 14 I 1435 (Fedor. 211).

---

[35] Tego starostę nazywano także Pełka Swank (Lit. I 213, 387, 198, 302), Pełka = Paweł (Kutrzeba 253), Swank zapewne Swanz (Schwanz) = Ogon.

Jan z Szczekocin (Małopolska), de Szczekoczini, otrzymał starostwo dobrz. 2 XII 1429 (K. Pol. II 446, 447), 14 VII 1432 (Fedor 211). Kasztelan lubel 27 V 1410 do 11 VIII 1432 (Fedor. 173, Naruszew. XIV 635, 637).

Andrzej z Lubina 1433. Równocześnie podskarbi kor. i podkomorzy dobrz. (C. Lith. 374).

Stanisław de Chotecz (Wielkopolska) 22 VI i 2 VII 1448 (Metr. X 26, 30). Potem starosta halicki 1454 (Metr. X 185), kasztelan lwowski 1461 (Wierzb. I n. 581), wojewoda ruski (Wierzb. I n. 691).

Jan z Koniecpola (Wielkopolska) 5 X 1451 (Naruszew. XVIII 407), 1452 (Siradien. castr. inscript. Summarium Lib. 5 f. 17, n 184 Arch. głów.). Równocześnie kanclerz koron. i starosta sieradzki. Pobóg.

Mikołaj z Kościelca (Inowrocław.), de Cosczelecz. Równocześnie wojewoda brzeski 5 XII 1457 (Wierzb. I n. 453), 1460 (K. Pol. II 924), 15 VIII 1468 (Ulan. I. n. 1203). Ogończyk.

Wincenty ze Skempego (Dobrz.). Równocześnie podkomorzy dobrz. (Wierzb. I n. 1773). Ogończyk.

Jan Kościelecki, Cosczyeleczsky de Skampe. Równocześnie kasztelan dobrz. 3 VIII 1485 (Wierzb. I n. 1796), 1490, 4 XI 1494, (Wierzb. I n. 2125, II n. 450), wojewoda inowrocławski i starosta dobrz. 14 II i 1 VIII 1498 (Wierzb. II n. 1170, 1262). Ogończyk.

Mikołaj Kościelecki, Cosczeleczki, 2 VI 1502 (Lib. Q. 12). Później kasztelan inowrocław. 1516 (Ulan. III n. 730), wreszcie wojewoda brzeski 1523 (Bibl. Czartoryskich rps. 1673 p. 695). Ogończyk.

BURGRABIOWIE.

Jan Nałęcz z Osieka, Nalancz de Ossyek, 2 V 1441 (K. Pol. II 489).

Andrzej z Kijaszkowa (mylnie de Ziaskowo) 13 XI 1492 (Naruszew. XXIII 216) Ten sam oczywiście Andrzej z Kijaszkowa w r. 1503 kasztelan słoński i podstarośc dobrz. Doliwa (Bil. 79).

SĘDZIA GRODZKI.

Szymon z Rachcina (Dobrz.), de Rachczino, 13 XI 1492 (Naruszew. XXIII 216)

KASZTELANOWIE RYPIŃSCY.

Bogusław 1300 (K. Mazow. 35).

Bernard 16 II 1364 (K. Pol. I 227).

Andrzej 8 XII 1378 (Agz. V 17).

Piotr 26 XI 1379 (K. Pol. II 763), 4 VII 1382 (Naruszew. VIII 691), 15 VII 1382 (Ulan. Dok. 335). Petir Sromchen (oczywiście ma być Swinchen, zob. Naruszew. IX 530), herre czu Rypin 28 VII 1392. (K. Pol. II 796). Piotr 4 II 1394 (Naruszew. IX 596), 10 III 1395 (K. Pol. II 805). Świnka.

Adam 15 II 1401 (K. Maz. 141).

Jan 17 X 1406 (C. Epist. I 28. Zob. ods. 15).

Jan 27 IV 1418 (Kochan. n. 317), z Kretkowa, de Kretkow 15 VII 1419 (C. Vitoldi 457), 8 V 1422 (Dogiel IV 114), de Crethkowo 1423 (Dział. II 223). Przedtem cześnik dobrz. 1415. Później kaszt. dobrz. Dołęga.

Jakób ze Strzyg, de Strzigy, 25 I 1434, Pieczęć z h. Świnka (Dok. 1434). Jacusz de Strygi 31 XII 1435 (Vol. Leg. I 57). Jakób de Strzygi 12 II 1438 (Naruszew. XVI 357), Jakób 1439 (Ziel. I 155). Jacussius de Strzygi 5 III 1449, 2 IV 1451 (Arch. płoc. Konsystorskie 5 f. 23, 38, 53). Nieżyjący 20 VII 1452 (Wierzb. IV n 488. W Wierzb. I n. 188 mylnie de Krzygy, a w K. Pol. I 316 de Serzigy zamiast Strzygi, porówn. Łaski CXL v). Przedtem chorąży dobrz.

Jan z Działynia, de Dzalino, 15 VIII 1468 (Ulan. I n. 1203, mylnie castel. Lypinensis). Ogończyk.

Mikołaj 8 VI 1469 (Fedor. 172. Zob. ods. 10).

Andrzej z Myśliborzyc (Dobrz.) 1480—1490. Dołęga (Bil. 116).

Mikołaj z Kretkowa 27 V 1496 (Vol. Leg. I 128, K. Mazow. 307). Później kasztelan brzeski, wojewoda inowrocław., potem brzeski. Dołęga.

Mikołaj z Radzikowa 13 IV 1502 (Ulan. III 206). Postąpił 4 V 1503 na kasztelanję dobrz. (Wierzb. IV n. 745. zob. Corrigenda str. 301). Ogończyk.

(?) SĘDZIA RYPIŃSKI[35].

Ticzman, dziedzic Radomina, iudex Rippinensis, 19 IV 1349 (K. Pol. I 202). Prawdopodobnie Pierzchała.

BURGRABIOWIE RYPIŃSCY.

N. burgrabia rypiń. 15 X 1412, na którego Krzyżacy wnoszą skargę (C. Vitoldi 246).

Jan z Lubiechowa 13 VII 1425 (Semk. n. 289 a).

KASZTELANOWIE SŁOŃSCY.

Stosunek kasztelanji słońskiej do ziemi dobrzyń. w średniowieczu był zmienny. Ziemia słońska należała na początku XIV w. do książąt kujawskich (K. Pol. II 641). W r. 1345 trzymał ją od Kazimierza, ks. kujaw., Władysław ks. łęczyc. i dobrz. (Naruszew. VII 261). Panem ziemi słońskiej pisze się w r. 1363 Władysław ks. kujaw. (K. Pol. II 737, 739). Kasztelan słoński nie jest wymieniony w dokumencie króla Ludwika, dotyczącym ziemi dobrz. z r. 1378 (Agz. V 17). Natomiast w dokumencie z r. 1406 (zob. ods. 15) — o ile na nim polegać można — przychodzą starosta i kasztelan słońscy razem z urzędnikami dobrz. Zaś w r. 1434 występuje kaszt. słoński, Tomasz z Sadłowa, wśród przedstawicieli ziemi dobrz. Kasztelanowie słońscy od drugiej połowy XIV w. pochodzą przeważnie z ziemi dobrz. Wśród tych, których przynależność rodowa jest znaną, przeważają Doliwici.

Jarosław, comes Jarislaus (mylnie) 2 II 1296 (K. Pol. II 139), Jaroslaus de Plomokow (Płomykowo, dziś Płonkowo w Inowrocław.) 26 V 1297 (Mosbach A. Wiadomości do dziejów Polski 35). Jaroslaus 7 XII 1300 (K. Pol. II 637).

Andrzej, 15 II 1305, 27 VI 1307 (K. Pol. II 170, 181) Andreas condam Castellanus de Slońsk 12 X 1314 (K. Pol. II 197).

Marcin 24 IV 1353 (K. Pol. II 299).

Oswald 11 XI 1356 (K. Pol. II 726), haeres in Plonikowo (Płomykowo) 29 V 1363 (K. Pol. II 739), dominus de Plowcze 23 VI 1363 (K. Pol. I 223).

---

[35] Może to wójt rypiński, nazwany jednak w dokumencie z r. 1349 sędzią rypiń. W r. 1348 występuje „Tideman de Rademino item Eberhardus advocatus Rippinensis“ (K. Pol. II 703, 704).

Tomisław, dziedzic Mazowsza (Dobrz.) 1 VI 1379, pieczęć zdaje się z Doliwą (K. Pol. II 326), 4 VII 1382 (Arch. płoc. o. p., Naruszew. VIII 691).

Wincenty Slonsky nieżyjący w październiku 1386 („dna relicta Wancencii Slonsky" Łęcz. I n. 197), Slonsky oznacza tu prawdopodobnie kasztelana słońskiego[36], podobnie jak Wojciech Slonsky, występujący w r. 1386 (Łęcz. I n. 221).

Wojciech, 17 XII 1398, 18 II 1399, 24 II 1407, 1408, 11 IV 1409. (Łęcz. I n. 5671, 3767, 5579, II n. 1236, 1453, 1721), 1412 (Przed. I f. 102). 18 I 1418, 18 X 1423 (Kochanow. n. 36, 1164, 2176, 3359). Przeprowadza dział dóbr z dziedzicami Mazowsza (Dobrz.) i otrzymuje Plecką Dąbrowę, tudzież pół Slezina i Zarębina w Łęczyc. 1 IV 1411 (Ks. Łęcz. z. 7 f. 124 v, Teki Pawińskiego w Bibl. ordyn. hr. Krasińskich rps. n. 5324). Doliwa 15 IV 1424 (Łag. n. 54).

Tomasz, Tomko z Sadłowa (Dobrz.) 25 I 1434. Pieczęć h. Doliwa (Dok. 1434), de Szadlowo 1439 (Kwiat.), Thomas de Myaschososznya (?) 1439—1442 (Kwiat.).

Piotr Działyński z Woli, Dzialińsky de Volya 10 V 1488 (Wierzb. I n. 1916), de Vola 25 X 1493 (Wierzb. II n. 261), Dzyalynski de Volya (Wierzb. III n. 1510). Ogończyk.

Mikołaj Radzikowski 6 X 1497 (Wierzb. II n. 950). Później kasztelan rypiń. Ogończyk.

Andrzej z Kijaszkowa (Dobrz.), de Kyiaskowo 8 V 1503. Zarazem podstarości dobrz. (Semk. n. 147 i Wierzb. III n. 757). Kyaszkowsky (Wierzb. III n. 1042). Doliwa (Kozier. Dol. 33, Bil. 79).

STAROSTA SŁOŃSKI[37].

Warcisław 17 X 1406 (C. Epist. I 26—29 i rps. n. 1310 Bibl. ks. Czartoryskich).

---

[36] Por. Albertus Slonski r. 1400 (Łęcz. II 6412, 6417), gdy kasztelanem słońskim jest Albertus.

[37] Zob. ods. 15. Wierzbowski (IV n. 1156) wymienia pod datą 25 II 1493 „Andreas de Radzieiowicze dapifer Sochaczoviensis et capitaneus Slonensis", powołując się na Metr. kor. ks. 25 f. 116. Zachodzi tu jednak pomyłka przepisywacza w kancelarji królewskiej w r. 1512 przy sporządzaniu transumptu dokumentu z r. 1493, albowiem w oryginale (Metr. Mazow. 6 f. 293 v) jest „capitaneus Blonensis".

POPRAWKI I DODATKI.

Str. 8 wiersz 42 i str. 9 wiersz 47	zamiast Czechła	ma być	Czechla.
„ 13 „ 6	„ Dołega	„ „	Dołęga.
„ 13 „ 25	„ Jachorowa	„ „	Jarochowa.
„ 15 między wierszem 13 a 14 należy umieścić: Mikołaj 10.X.1390 (Piasecki J. Opisanie klasztorów i kościołów Franciszkanów).			
„ 16 wiersz 18	zamiast Posel	ma być	Bosel.
„ 17 „ 33	„ 1393	„ „	1493.
„ 17 „ 38	„ Latosek	„ „	Lasotek.
„ 18 „ 17 po słowie sam. — opuścić kropkę.			
„ 19 „ 8	zamiast 1372	ma być	1362.